

Голові Разової спеціалізованої вченої ради 4/24
Львівського державного університету фізичної
культури ім. Івана Боберського,
доктору наук з фізичного виховання і спорту
професору Пітину М.П.

ВІДГУК

офіційного опонента

доцента кафедри фізичного виховання Національного університету
«Львівська політехніка», кандидата наук з фізичного виховання і спорту,
доцента АНДРЕСА Андрія Степановича на дисертаційну роботу
РИМИКА Владислава Романовича за темою «Спеціальна фізична підготовка
зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських»,
що подана на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань
01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Поліцейські відіграють критичну роль у забезпеченні громадського порядку та безпеки. Високий рівень фізичної підготовки, що включає розвиток психофізичних якостей, дозволить їм ефективніше виконувати свої службові обов'язки, знижуючи ризик виникнення небезпечних ситуацій та підвищуючи якість надання поліцейських послуг. Спеціальна фізична підготовка допомагає поліцейським оволодіти необхідними навичками для виконання своїх професійних обов'язків. Впровадження сучасних методик підготовки, які включають психофізичні аспекти, сприяє інтеграції українських стандартів підготовки поліцейських з міжнародними, що є важливим для співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями.

Сучасні виклики, такі як зростання злочинності, тероризм, масові заворушення та інші, вимагають від поліцейських не тільки фізичної підготовленості, але й високого рівня психофізичної готовності, не тільки фізичної витривалості і сили, але й таких психофізичних якостей, як стресостійкість, швидкість реакції, витримка і здатність до прийняття рішень у критичних ситуаціях. Програма, спрямована на розвиток цих якостей, забезпечить готовність поліцейських до ефективного реагування на будь-які загрози. Поліцейські часто працюють в умовах підвищеного ризику та стресу. Програма, спрямована на розвиток психофізичних якостей, допоможе їм краще адаптуватися до екстремальних умов, знижуючи ймовірність професійного вигорання та покращуючи загальне психофізичне здоров'я.

Обґрунтування та впровадження науково обґрунтованої програми спеціальної фізичної підготовки дозволить створити структурований та систематизований підхід до тренувань, який базується на сучасних наукових знаннях. Це забезпечить більш ефективне використання ресурсів та часу на підготовку майбутніх поліцейських.

Таким чином, наукове дослідження Римика Владислава Романовича має важливе значення для України, оскільки воно сприяє покращенню професійної підготовки поліцейських, підвищенню безпеки та якості правопорядку в країні, а також забезпеченню відповідності сучасним викликам та міжнародним стандартам.

Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри спортивно-педагогічних дисциплін на 2015-2020 рр. за темою «Організаційно-методичні засади застосування спортивно-педагогічних технологій для покращення рівня здоров'я населення» (номер державної реєстрації 0114U002625) та з планом науково-дослідної роботи кафедри спортивно-педагогічних дисциплін Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника (протокол № 10 від 30 жовтня 2018 року) на 2022-2027 рр. за темою «Організаційно-методичні засади застосування спортивно-педагогічних технологій для покращення фізичної підготовки та здоров'я різних груп населення» (номер державної реєстрації 0122U001392).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Достовірність отриманих результатів забезпечено оптимальними розмірами вибірок учасників дослідження (до констатувального експерименту були залучені курсанти першого (n=68), другого (n=52) та третього (n=62) курсів, всього 184 особи; у формульованому експерименті взяли участь курсанти першого курсу, з яких і сформували контрольну та експериментальну групи по 26 курсантів у кожній), достатньою тривалістю педагогічного експерименту (9 місяців), логічною і послідовною побудовою дослідження, реалізованого впродовж 2018–2023 рр. із послідовним розв'язанням завдань дослідження під час кожного із чотирьох етапів.

Дисертантом застосовано інформативні методи та методики наукового дослідження, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Для вивчення проблематики спеціальної фізичної підготовки поліцейських та курсантів закладів вищої освіти застосовано теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; для оцінювання рівня здоров'я – біомедичні методи дослідження (антропометричні й фізіологічні методики), для визначення рівня фізичної підготовленості курсантів академії внутрішніх

справ – педагогічне тестування; для перевірки ефективності програми спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей поліцейських в умовах освітнього процесу курсантів Національної академії внутрішніх справ – педагогічний експеримент та психологічне й психофізичне тестування. Отримані наукові дані та висновки підтверджені результатами коректного статистичного аналізу, що забезпечує їх обґрунтованість і достовірність. Обчислювали середнє арифметичне, суму, стандартну похибку, стандартне відхилення, коефіцієнт варіації. Для оцінки статистичної значущості між спостережуваними та очікуваними частотами в одній або кількох категоріях застосували χ^2 ; для оцінки власних значень показників та виділення факторів, які дали можливість розробити ефективну програму спеціальної фізичної підготовки, провели факторний аналіз.

Найбільшій увазі заслуговує науковий результат дослідження, що висвітлений у п.1. наукової новизни дисертаційної роботи. Він полягає в обґрунтуванні структури та змісту програми спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських. Автором класифіковано засоби підготовки на три блоки: загального впливу та фізичні вправи, які впливають на спеціальну фізичну підготовку; засоби, що сприяють розвитку психічних якостей та здібностей, важливих у професійній діяльності поліцейських, та засоби, що сприяють нейтралізації шкідливих факторів професійної діяльності поліцейських. Інтегральним складником програми розробник визначив внесений розділ засобів і методів психофізичної підготовки курсантів.

Дисертантом уперше визначено чотири фактори успішної реалізації спеціальної фізичної підготовки майбутніх поліцейських: фізична підготовленість; показники маси і довжини тіла, життєвої ємності легень та динамометрії провідної кисті; показники, що характеризують кардіореспіраторну витривалість, та показники, що характеризують психофізичні якості, зокрема зорової оперативної та довільної пам'яті.

В дисертації удосконалено відомості стосовно особливостей показників здоров'я, фізичного стану, фізичної та психофізичної підготовленості, стресостійкості й агресивності майбутніх поліцейських; удосконалено зміст професійно-прикладної та спеціальної фізичної підготовки в закладах вищої освіти; набули подальшого розвитку наукові відомості з реалізації завдань фізичного виховання в умовах закладів вищої освіти.

Отримані здобувачем наукові результати мають суттєве практичне значення, позаяк розроблену ним програму спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських

успішно впроваджено в Академії внутрішніх справ м. Івано-Франківська. Результати дослідження також впроваджено в освітній процес Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Відокремленого структурного підрозділу «Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання» Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Матеріали дисертаційної роботи можуть бути використані для розробки та впровадження освітніх програм та змісту підготовки курсантів у закладах вищої освіти у межах викладання навчальних дисциплін «Спеціальна фізична підготовка», «Професійно-психологічна підготовка поліцейського».

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Зміст роботи та її структурні частини (анотація, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки) відповідають сучасним стандартам. Робота відзначається логічною послідовністю. У вступі глибоко розкрито актуальність досліджуваної теми, чітко сформульовано мету та завдання дослідження; зазначено зв'язок дисертаційного дослідження з науковими планами та темами; вказано об'єкт, предмет, методи та методики дослідження; визначено наукову новизну та практичну значущість роботи; наведено дані про особистий внесок автора, апробацію та впровадження результатів, а також подано інформацію про публікації, структуру та зміст роботи.

У першому розділі представлено аналіз науково-методичної літератури з метою узагальнити наукові підходи до формування змісту професійно-прикладної та спеціальної фізичної підготовки у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Для цього автор розглядає сутність професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх поліцейських, описує досвід спеціальної фізичної підготовки майбутніх працівників поліції і характеризує структуру та зміст спеціальної фізичної підготовки в різних силових структурах. Аналіз наукової літератури дозволив дисертанту виявити ступінь вивченості проблеми. З'ясовано, що за низкою компонентів (оволодіння прийомами єдиноборств, засобами фізичної культури загального впливу тощо) кількість навчальних годин є достатньою. Проте тематичні плани дисциплін та розділів зі спеціальної фізичної підготовки здебільшого не охоплюють актуальних завдань з удосконалення психофізичних якостей майбутніх поліцейських або суттєво обмежені змістовим наповненням. Мало годин виділяється на загальну та спеціальну фізичну підготовку. В результаті низький рівень фізичної підготовки курсантів з року в рік ще погіршується, відсутня належна мотивація для покращення фізичних здібностей. На основі

системного аналізу та узагальнення інформації фахової наукової літератури здобувач робить висновок, що ґрунтовні юридичні знання та розвинена на належному рівні психофізична підготовленість є визначальними факторами, від яких залежить ефективність виконання професійних функцій поліцейських. Таким чином, виникає необхідність у розробці нових підходів до психофізичної підготовки майбутніх поліцейських. Тому метою дослідження стало обґрунтувати програму спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських, що забезпечуватиме передумови успішного оволодіння професійною діяльністю. Детальний аналіз та узагальнення даних робіт вітчизняних і зарубіжних вчених дозволили автору зробити ґрунтовні й об'єктивні висновки.

У другому розділі пошукувач описує методи, методики дослідження і висвітлює хід організації дослідження. Слід відзначити фаховий добір використаних дисертантом методів та методик дослідження, які доповнюють один одного, забезпечують комплексність вирішення завдань дослідження та свідчать про оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Так, аналіз спеціальної та науково-методичної літератури сприяв систематизації наукових праць, котрі розкривають стан наукової проблеми та виокремленню найсуттєвіших методичних особливостей змісту професійно-прикладної та спеціальної фізичної підготовки в закладах вищої освіти. Аналіз першоджерел дозволив обґрунтувати актуальність теми дослідження, визначити завдання та методи емпіричного дослідження, особливості і умови його організації та розробки змісту програми спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських. Аналіз антропометричних та фізіологічних показників (у т.ч. Гарвардський степ тест та beer test) дозволив встановити рівень фізичного здоров'я курсантів, рівень фізичної працездатності. Для визначення курсантів академії внутрішніх справ провели педагогічне тестування, за тестами (біг 100 м; біг 1000 м; підтягування на перекладині; комплексна силова вправа; човниковий біг 10x10), що дали змогу оцінити рівня розвитку усіх основних фізичних якостей. Застосування психологічного й психофізичного тестування (для визначення мотивації використовували методику діагностики особистості на мотивацію уникнення невдач Т. Елерса; для визначення ступеня стресостійкості - тест Холмса і Реге; рівнів агресивності – розгорнуту шкалу агресії за Л.Г. Почебутом; координації та рухової пам'яті – тест Копилова; розподілу й переключення уваги – тест за червоно-чорними таблицями; розумової працездатності – модифіковану методику М.Б. Зикова за допомогою бланків з кільцями Ландольта; тест для оцінювання оперативної й

довільної пам'яті) дозволило всебічно вивчити і охарактеризувати психофізичні якості курсантів, важливі для ефективного виконання службових обов'язків; це сприяло укладанню програми та обґрунтуванню її змісту. Методи математичної статистики використовували для визначення статистичних параметрів даних, для порівняння груп та оцінювання змін показників.

У третьому розділі – відповідно до другого і третього завдань дисертаційної роботи – детально проаналізовано показники здоров'я, фізичної підготовленості, психофізичної стресостійкості й агресивності та мотивації курсантів 1-3 курсів; також визначено структуру взаємозв'язків професійно значущих показників майбутніх поліцейських. Факторний аналіз цих показників показав, що найбільшу увагу варто приділяти фізичній підготовленості (швидкісній та спеціальній витривалості) та рівню розвитку психофізичних якостей (вмінню розподіляти увагу та запам'ятовуванню).

Пошукувачем підтверджено, що для курсантів притаманний низькі масоростовий, життєвий та силовий індекси, нижчі за середні індекси Робінсона та Руффе; як наслідок низький рівень фізичного здоров'я спостерігається у 60-70% курсантів, нижчий за середній – у 32-12%; кожен третій (37%) курсант Національної Академії внутрішніх справ має недостатній рівень аеробної витривалості. Разом із тим фізична працездатність 40-49% курсантів – середня і вища середньої; і з першого до третього років навчання відбувається покращення цього показника. Для більшої частини курсантів 1-3 курсів притаманний високий і достатній рівень фізичної підготовленості, з роками навчання прослідковується тенденція до підвищення результатів їхньої фізичної підготовленості. Для більшості курсантів притаманні середні рівні психофізичних якостей. Спостерігається тенденція до покращення окремих психофізичних якостей, та загалом відсутні виражені стійкі позитивні зміни цього компонента підготовленості. Тому з метою покращення професійної підготовки поліцейських, підвищенню безпеки та якості правопорядку в країні, варто удосконалити програму спеціальної фізичної підготовки.

У четвертому розділі висвітлено результати вирішення четвертого завдання дисертаційного дослідження: викладено зміст програми занять, подано обґрунтування її засобів, а також визначено ефективність програми спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських. Для оцінювання її ефективності автор подає детальний аналіз вихідних і кінцевих даних контрольної та експериментальної груп, кожного з 20-ти показників, об'єднаних у 3-х групи:

фізичного стану та фізичної підготовленості; стресостійкості й агресивності та мотивації; психофізичних якостей. Детально аналізуються зміни середніх значень, природи даних у відсотках, достовірність розбіжностей. Проводиться порівняння результатів груп. На основі отриманих результатів здобувач формулює висновки, які узгоджуються з даними, наведеними в розділі роботи, і дозволяють судити про ступінь виконання поставлених завдань і досягнення мети роботи.

У п'ятому розділі автором висвітлено дискусійні питання, узагальнено результати дисертаційного дослідження, окреслено їх практичну і теоретичну значущість. Дисертантом показано вміння логічно аналізувати, узагальнювати й зіставляти власні наукові результати з даними, наявними у джерелах фахової літератури, й критично їх оцінювати. В результаті представлено три рівні новизни наукових даних: абсолютно нові наукові дані, які підтвердили і доповнили наявні, а також ті, що набули подальшого розвитку.

Висновки дисертаційної роботи впливають із її змісту, об'єктивність і новизна яких не викликають сумніву. Дисертація відзначається глибоким розкриттям досліджуваної проблеми, високим рівнем виконання поставлених наукових завдань, та самостійністю у підходах до їх висвітлення. Список використаних джерел складено коректно, бібліографія ретельно підібрана відповідно до теми дисертації та містить 272 найменування, з яких 46 – латиницею. Завершують роботу інформативні додатки.

Загалом, аналізуючи зміст дисертації, слід зазначити її чітку та логічну побудову, яка повністю відображає послідовне виконання заявлених завдань. Використана наукова термінологія є загальноновизнаною, а стиль викладання результатів теоретичних і емпіричних досліджень, наукових положень і висновків – науковим, доступним для сприйняття та використання. Оформлення результатів дослідження заслуговує на позитивну оцінку, а порушень академічної доброчесності не виявлено.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковані в 8 наукових журналах, та представлено на 18 наукових конференціях різного рівня. В опублікованих наукових роботах зі співавторами особистий внесок здобувача полягає у проведенні дослідження, узагальненні результатів. Наукові результати дисертації висвітлені в 6 наукових публікаціях у наукових виданнях переліку наукових фахових видань України, 2 публікації засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано на належному науковому рівні, проте окремі положення мають дискусійний характер та потребують корекції чи уточнень. У контексті викладеного вище доцільно зробити такі зауваження щодо змісту й оформлення дисертації та анотації:

- для посилення першого пункту наукової новизни варто було представити авторську програму спеціальної фізичної підготовки курсантів у порівнянні з традиційною програмою, за якою тренувалася контрольна група;

- варто було ретельніше згрупувати матеріал третього і четвертого розділів дисертації, уникнувши повторного опису методів і методик дослідження, які вже розміщені в другому розділі. Крім того, аналіз використаних джерел, що зустрічається в третьому розділі, має бути розміщений у першому або п'ятому розділі;

- автору слід було б поглибити аналіз отриманих даних акцентуючи увагу на тенденціях, особливостях та залежностях, а не обмежуватися лише констатацією фактів і зазначенням цифр, що представлені в таблицях;

- третє завдання дослідження полягало у визначенні структури взаємозв'язків професійно значущих показників майбутніх поліцейських. Однак, як саме результати факторного аналізу застосовувалися на подальших етапах дослідження, залишається не зовсім зрозумілим. На сторінці 111 зазначено, що факторний аналіз «допоміг звузити коло чинників, визначити основні з них, які найбільше впливають на результативні показники спеціальної фізичної підготовленості курсантів», проте в четвертому розділі аналізуються всі показники, що були використані на етапі констатувального дослідження. Як результати факторного аналізу сприяли досягненню мети дослідження, потребує уточнення;

- представлення авторської програми у вигляді рис.4.1 є занадто стислим і схематичним, що не відображає повної сутності авторської програми. Рисунок є неінформативним: блоки засобів і форм слід подати у стовпчик у вигляді списку, а співвідношення видів підготовки не підписані. Крім того, в тексті відсутнє посилання на цей рисунок.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Римика Владислава Романовича «Спеціальна фізична підготовка зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, практичне значення, відповідає вимогам

наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)), а її автор Римик Владислав Романович заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузь знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доцент кафедри фізичного виховання
Національного університету «Львівська політехніка»
кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент

Андрес А.С.

Підпис А.С.Андреса засвідчує

Вчений секретар НУ «Львівська політехніка»

кандидат технічних наук, доцент

Брилинський Р. Б.